

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในครอบครัว และการงานอาชีพ ของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
4. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ประชาชนตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร และได้อาศัยอยู่ในตำบลเกาะยอในเดือนมกราคม พ.ศ. 2535 กลุ่มตัวอย่างเลือกมาโดยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยใช้ครัวเรือนเป็นหน่วยการสุ่มและสุ่มตัวแทนครัวเรือนเป็นผู้ให้ข้อมูลรวม 363 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ เจตคติ และการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

วิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทดสอบความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัดเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยพร้อมด้วยผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตสงขลา และวิทยาลัยครูสงขลา และเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ในตำบล เกาะยอ จำนวน 9 คน ทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการ ไปแจกแบบสอบถามตามครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมแบบสอบถามคืนทันที เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 10 เดือนมกราคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2535

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ สถิติทดสอบที (T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way analysis of Variance) และวิธีการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของประชากรตัวอย่าง

1. ประชาชนตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 363 คน เป็นเพศชายจำนวน 194 คน หรือร้อยละ 53.4 เป็นเพศหญิงจำนวน 169 คน หรือร้อยละ 46.6
2. ประชาชนตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 15-25 ปี มีจำนวน 138 คน หรือร้อยละ 38.00 ช่วงอายุ 36-45 ปี มีจำนวน 91 คน หรือร้อยละ 25.1 ช่วงอายุ 46-55 ปี จำนวน 61 คน หรือร้อยละ 16.8 ช่วงอายุ 56 ปีขึ้นไป มีจำนวน 49 คน หรือร้อยละ 13.5 และช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 24 คน หรือร้อยละ 6.6
3. ระดับการศึกษา ประชาชนตัวอย่างส่วนใหญ่คือ 172 คน หรือร้อยละ 47.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาได้แก่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 59

คน หรือร้อยละ 16.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 48 คน หรือร้อยละ 13.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 33 คน หรือร้อยละ 9.1 จบการศึกษาต่ำกว่า ประถมศึกษาจำนวน 28 คน หรือร้อยละ 7.7 และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน 23 คน หรือร้อยละ 6.3 ตามลำดับ

4. สภาพการรู้หนังสือไทย ประชาชนส่วนใหญ่คือ 345 คน หรือร้อยละ 95.00 อ่านออกเขียนได้ รองลงมาคืออ่านได้แต่เขียนไม่ได้จำนวน 10 คน หรือร้อยละ 2.8 และลืมนหนังสือจำนวน 8 คน หรือร้อยละ 2.2

5. ถิ่นที่อยู่อาศัย ประชาชนส่วนใหญ่คือจำนวน 120 คน หรือร้อยละ 33.1 อาศัยอยู่ริมทะเลสาบด้านหลังเกาะ (ทิศตะวันตก) รองลงมาอาศัยอยู่ริมทะเลสาบด้านหน้า เกาะ (ทิศตะวันออก) จำนวน 105 คน หรือร้อยละ 29.00 อาศัยอยู่บริเวณตอนกลางเกาะ จำนวน 64 คน หรือร้อยละ 17.6 อาศัยอยู่ริมทะเลสาบด้านข้างเกาะ (ทิศใต้) จำนวน 57 คน หรือร้อยละ 15.7 ริมทะเลสาบด้านข้างเกาะ (ทิศเหนือ) จำนวน 17 คน หรือร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

6. อาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่คือ จำนวน 84 คนหรือร้อยละ 23.2 ประกอบอาชีพนักเรียน นักศึกษา (เนื่องจากมีการเก็บข้อมูลในช่วงเย็น และเสาร์ อาทิตย์) รองลงมา ประกอบอาชีพประมงจำนวน 82 หรือร้อยละ 22.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 56 คน หรือร้อยละ 15.4 ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 51 คน หรือร้อยละ 14.0 ประกอบอาชีพ ทัศนกรรมในครัวเรือนจำนวน 39 คน หรือร้อยละ 10.8 ประกอบอาชีพรับจ้างจำนวน 29 คน หรือร้อยละ 8.0 และอาชีพรับราชการจำนวน 22 คน หรือร้อยละ 6.0 ตามลำดับ

7. รายได้ ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 2,001-4,000 บาท/เดือน จำนวน 142 คนหรือร้อยละ 39.1 มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท/เดือน จำนวน 110 คน หรือร้อยละ 30.3 ไม่มีรายได้จำนวน 74 คน หรือร้อยละ 20.4 และมีรายได้ระหว่าง 4,001-6,000 บาท/เดือน จำนวน 37 คน หรือร้อยละ 10.2

2. วิธีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน

ประชาชนมีวิธีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากสื่อ 10 ประเภท พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วชาวตำบลเกาะยอ รับชมข่าวเหตุการณ์และความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางโทรทัศน์มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ($x = 3.3471$) รองลงมา

ได้แก่ การรับฟังข่าวเหตุการณ์ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางวิทยุ ($\bar{x} = 2.7245$)
 อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวัน ($\bar{x} = 2.2672$) จากการชี้แจงของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
 ($\bar{x} = 2.2127$) จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น พัฒนาการ สาธารณสุข ($\bar{x} = 2.1818$) จาก
 แผ่นปลิวและแผ่นพับ ซึ่งได้รับแจกจากหน่วยงานต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.0716$) จากการร่วมฟัง
 อภิปรายและบรรยาย ($\bar{x} = 1.887$) จากหอกระจายข่าว ($\bar{x} = 1.8044$) ตามลำดับ

3. ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน

3.1 ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากการทดสอบ
 ความรู้พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วชาวตำบลเกาะยอมีความรู้เรื่องสาเหตุของการลดน้อยของสัตว์น้ำ
 มากที่สุด ($\bar{x} = 0.9298$) รองลงมาได้แก่ ความรู้เรื่องประเภทของพืชคลุมดิน ($\bar{x} = 0.8017$)
 ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ($\bar{x} = 0.7383$) ประโยชน์ของพืชคลุมดิน ($\bar{x} = 0.7080$)
 การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ($\bar{x} = 0.6997$) เครื่องมือจับสัตว์น้ำ ($\bar{x} = 0.6446$) การดู
 แลรักษาคุณภาพดิน ($\bar{x} = 0.6281$) การอนุรักษ์ป่าชายเลน ($\bar{x} = 0.4893$) ประเภทของ
 แหล่งน้ำธรรมชาติ ($\bar{x} = 0.1846$) สาเหตุของปัญหาน้ำเสียในชนบท ($\bar{x} = 0.1185$)
 ประโยชน์ของป่าชายเลน ($\bar{x} = 0.0523$) สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของป่าชายเลน
 ($\bar{x} = 0.0468$)

3.2 ประชาชนมีเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากการวัด
 เจตคติพบว่าโดยเฉลี่ยแล้ว ชาวตำบลเกาะยอมีเจตคติในทางบวกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
 เรียงตามลำดับดังนี้ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ($\bar{x} = 3.9853$) การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
 ($\bar{x} = 3.9807$) การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ($\bar{x} = 3.8099$) และการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน
 ($\bar{x} = 3.6005$)

4. การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในครอบครัว และการงาน อาชีพในด้านทรัพยากรดิน น้ำ ป่าชายเลน และทรัพยากรประมง

4.1 ประชาชนมีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน โดยการใส่ปุ๋ยคอก
 เพื่อบำรุงดินมากที่สุด จำนวน 249 คน หรือร้อยละ 68.6 รองลงมา การทำทางระบายน้ำ
 จำนวน 205 คนหรือร้อยละ 56.5 การปลูกพืชคลุมดินจำนวน 197 คน หรือร้อยละ 54.3
 การคลุมดินด้วยวัสดุเช่น กิ่งไม้ ใบไม้ จำนวน 183 คน หรือร้อยละ 50.4 การปลูกพืชหมุนเวียน

จำนวน 181 คน หรือร้อยละ 49.9 การใส่ปุ๋ยหมักจำนวน 179 คน หรือร้อยละ 49.3 การทำคันดินกั้นน้ำจำนวน 126 คน หรือร้อยละ 34.7 การใส่ปุ๋ยเคมีจำนวน 126 คน หรือร้อยละ 34.7 การไถกลบดินด้วยพืชสดจำนวน 115 คน หรือร้อยละ 31.7 การใช้ประโยชน์อื่น ๆ จากดินจำนวน 111 คน หรือร้อยละ 30.6 การทำชั้นบนไถดินจำนวน 101 คน หรือร้อยละ 27.8 การปลูกพืชสลับกันเป็นแนวจำนวน 100 คน หรือร้อยละ 27.5 และใช้ยาม่าแมลงหรือยาปราบวัชพืชจำนวน 64 คน หรือร้อยละ 17.6

4.2 ประชาชนมีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยใช้ น้ำจากบ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาล และบ่อน้ำฝน จำนวน 329 คน หรือร้อยละ 90 มีที่เก็บกักน้ำฝนจำนวน 293 คน หรือร้อยละ 80.72 และร่วมพัฒนาแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้จำนวน 288 คนหรือร้อยละ 79.3

4.3 ประชาชนมีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การใช้เชื้อเพลิงในการหุงหาอาหารและการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะใช้แก๊สในการหุงหาอาหารและการประกอบอาชีพ จำนวน 325 คน หรือร้อยละ 89.5 ใช้ไฟฟ้าจำนวน 293 คน หรือร้อยละ 70.2 ใช้ฟืนจำนวน 59 คน หรือร้อยละ 16.3 ใช้ถ่านจำนวน 48 คนหรือร้อยละ 13.2 การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนส่วนใหญ่จะไม่เคยใช้ประโยชน์จำนวน 276 คน หรือร้อยละ 76.0 และใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน จำนวน 87 คนหรือร้อยละ 24.00

4.4 ประชาชน (เฉพาะผู้ประกอบการประมง) มีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง การใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำส่วนใหญ่จะใช้กีดเป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำมีจำนวน 50 คน (จากประชากร 80 คน) หรือร้อยละ 39.00 รองลงมาได้แก่ โพงพาง จำนวน 31 คน หรือร้อยละ 24.21 ใช้แหจำนวน 16 คน หรือร้อยละ 12.5 ใช้ไซจำนวน 14 คน หรือร้อยละ 10.93 ใช้เบ็ดจำนวน 7 คน หรือร้อยละ 5.00 ใช้ลอบจำนวน 4 คน หรือร้อยละ 3.13 ใช้อวนจำนวน 4 คน หรือร้อยละ 3.13 ใช้โป๊ะจำนวน 1 คน หรือร้อยละ .8 และใช้อวนรุนจำนวน 1 คน หรือร้อยละ .8

ประเภทของสัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดเมื่อ 5 ปีที่แล้ว สัตว์น้ำประเภทกุ้ง คือ กุ้งใหญ่ จำนวน 16 คน หรือร้อยละ 43.24 กุ้งขนาดกลางจับได้จำนวน 11 คน หรือร้อยละ 29.73 กุ้งขนาดเล็กจับได้จำนวน 10 คน หรือร้อยละ 27.03 สัตว์น้ำประเภทปลาคือปลาขนาดใหญ่จำนวน 11 คนหรือร้อยละ 47.83 ปลาขนาดกลางจับได้จำนวน 9 คน หรือร้อยละ 39.13 ปลาขนาดเล็กจับได้จำนวน 3 คน หรือร้อยละ 13.04

ประเภทของสัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดในปัจจุบัน สัตว์น้ำประเภทกุ้งคือ กุ้งขนาดเล็ก จำนวน 22 คนหรือร้อยละ 64.70 กุ้งขนาดกลางจับได้จำนวน 12 คน หรือร้อยละ 35.30 สัตว์น้ำประเภทปลาคือ ปลานขนาดเล็กจำนวน 9 คนหรือร้อยละ 56.25 ปลานขนาดกลางจับได้ จำนวน 7 คนหรือร้อยละ 43.75

การปฏิบัติต่อสัตว์น้ำเมื่อจับได้ ลูกกุ้ง ลูกหอย ลูกปู ลูกปลา พบว่า ชาวตำบล เกาะยอม ได้ปฏิบัติโดยปล่อยให้โตเต็มที่ก่อนจำนวน 43 คน หรือร้อยละ 52.43 นำไปขายหรือ เก็บไว้เป็นอาหารจำนวน 28 คน หรือร้อยละ 34.15 นำไปเป็นอาหารสัตว์หรือป้อนจำนวน 11 คน หรือร้อยละ 13.42

5. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และ เจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน

5.1 วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามเพศของประชาชน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ในด้านวิธีการรับข่าวสารค่าเฉลี่ยของ เพศชาย ($\bar{x} = 5.7760$) มากกว่าค่าเฉลี่ยเพศหญิง ($\bar{x} = 5.3620$) ในด้านความรู้ค่าเฉลี่ย ของเพศชาย ($\bar{x} = 5.5051$) มากกว่าค่าเฉลี่ยเพศหญิง ($\bar{x} = 5.3786$) และด้านเจตคติค่า เฉลี่ยเพศชาย ($\bar{x} = 4.8711$) มากกว่าเพศหญิง ($\bar{x} = 4.5916$)

5.2 วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติจำแนกตามอายุของประชาชน

5.2.1 วิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนก ตามอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบเป็น รายคู่ ระหว่างช่วงอายุ 15-25 ปี กับช่วงอายุ 46-55 ปี และช่วงอายุ 15-25 ปี กับช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป ส่วนช่วงอายุอื่นไม่มีความแตกต่าง

5.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกตามอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ระหว่างช่วง อายุ 15-25 ปี กับช่วงอายุ 55 ปี ขึ้นไป ส่วนในช่วงอายุอื่นไม่แตกต่างกัน

5.2.3 เจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกตามอายุของ ประชาชน พบว่าไม่แตกต่างกัน

5.3 วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และ เจตคติ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชน

5.3.1 วิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับปริญญาตรี และระหว่างระดับประถมศึกษากับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษากับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับประถมศึกษากับระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ระดับประถมศึกษากับระดับปริญญาตรี ส่วนระดับการศึกษาอื่น ไม่มีความแตกต่าง

5.3.2 ความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับอนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

5.3.3 เจตคติ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษากับระดับปริญญาตรี ส่วนระดับการศึกษาอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน

5.4 วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และ เจตคติ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
จำแนกตามสภาพการรู้หนังสือของประชาชน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

5.5 วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และ เจตคติ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
จำแนกตามอาชีพของประชาชน

5.5.1 วิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามอาชีพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ระหว่างอาชีพรับราชการกับอาชีพประมง และอาชีพรับราชการ กับอาชีพค้าขาย ส่วนอาชีพอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน

5.5.2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งที่ระดับ .01 และ .05 เมื่อจำแนกในรายละเอียดพบว่า อาชีพรับราชการมีความรู้เรื่องดินมากที่สุด อาชีพเกษตรกรรมมีความรู้เรื่องน้ำมากที่สุด อาชีพนักเรียนนักศึกษามีความรู้เรื่องป่าชายเลนมากที่สุด และอาชีพเหตุการณ์ในครัวเรือนมีความรู้เรื่องประมงมากที่สุด

5.5.3 เจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

5.6 วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามรายได้ของประชาชน

5.6.1 วิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามรายได้ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ระหว่างรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท กับช่วงรายได้ 6,001-10,000 บาท ระหว่างช่วงรายได้ 2,001-4,000 บาท กับช่วงรายได้ 6,001-10,000 บาท

5.6.2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกตามรายได้ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งที่ระดับ .01 และ .05

5.6.3 เจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกตามรายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

5.7 วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยของประชาชน

5.7.1 วิธีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ระหว่างถิ่นที่อยู่อาศัยตอนกลางเกาะกับริมทะเลสาบด้านหลังเกาะ

5.7.2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระหว่างถิ่นที่อยู่อาศัยริมทะเลสาบด้านหน้าเกาะ (ทิศตะวันออก) กับตอนกลางเกาะ ริมทะเลสาบด้านหลังเกาะ (ทิศตะวันออก) กับริมทะเลสาบด้านหลังเกาะ (ทิศตะวันตก) และริมทะเลสาบด้านหน้าเกาะกับ

ริมทะเลสาบด้านข้างเกาะ (ทิศใต้) ส่วนกลุ่มอื่นไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามรายละเอียดของความรู้ พบว่า ริมทะเลสาบด้านข้างเกาะ (ทิศใต้) มีความรู้เรื่องดินมากที่สุด ริมทะเลสาบด้านข้างเกาะ (ทิศเหนือ) มีความรู้เรื่องน้ำมากที่สุด ริมทะเลสาบด้านข้างเกาะ (ทิศใต้) มีความรู้เรื่องป่าชายเลนมากที่สุด และตอนกลางเกาะมีความรู้เรื่องประมงมากที่สุด

5.7.3 เจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ระหว่างถิ่นที่อยู่อาศัยตอนกลางเกาะกับริมทะเลสาบด้านหน้าเกาะ (ทิศตะวันออก)

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบในการวิจัย มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. จากการศึกษาถึงวิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่เป็นวิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด เนื่องจากสื่อโทรทัศน์มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการให้ความรู้ สำหรับผู้อ่านหนังสือไม่ออก ได้เห็นภาพที่มีการเคลื่อนไหวได้ ได้ยินทั้งเสียง เป็นการได้สัมผัสทั้งหู และตา (จงจิตร ศรีพรรณ, 2524) ซึ่งการนิยมเปิดรับข่าวสารเปลี่ยนไปจากอดีต มนัส สุวรรณ (2531) พบว่า วิทยูเป็นสื่อที่ชาวบ้านนิยมในเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจระดับตำบล ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงวิธีการเปิดรับสื่อนี้ สาเหตุน่าจะมาจากสภาพสังคมเปลี่ยนไป เทคโนโลยีทันสมัยขึ้นมีมากขึ้น ราคาเครื่องใช้ไฟฟ้าถูกลง ประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจของชาวตำบลเกาะข่อยอยู่ในเกณฑ์ดี การเปิดรับสารโดยใช้สื่อโทรทัศน์จึงมีมากกว่าสื่อประเภทอื่นแต่อย่างไรก็ตาม สื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์ยังคงเป็นสื่อในระดับรองลงมา ที่เป็นวิธีการรับข่าวสารที่ชาวตำบลเกาะข่อยยังคงนิยมอยู่

จากการศึกษายังพบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ได้รับความนิยมน้อยกว่าสื่อบุคคล ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากยังไม่มีบุคลากรที่มีความรู้และมีหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรงในระดับหมู่บ้าน ซึ่งแตกต่างกับการให้ความรู้ในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านนครธรรมศาสตร์ หรือด้านสาธารณสุข จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้โดยตรงในระดับตำบล และหมู่บ้าน นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า หอกระจายข่าวเป็นวิธีการรับข่าวสารที่นิยมใช้น้อยที่สุด ทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับสภาพการกระจายของการตั้งบ้านเรือนของ

ตำบลเกาะยอ ซึ่งมีลักษณะการกระจายเรียงรายไปตามพื้นที่ราบโดยรอบเกาะมากกว่าการตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มชุมชน

2. จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าชายเลน และทรัพยากรประมง พบว่า ชาวตำบลเกาะยอมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงมากที่สุด เนื้อหาที่รู้มากที่สุดได้แก่ สาเหตุของการลดน้อยของสัตว์น้ำ วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และเครื่องมือจับสัตว์น้ำ ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รองลงมาได้แก่ ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน เนื้อหาที่รู้มากที่สุดคือ เรื่องประเภทของพืชคลุมดิน ประโยชน์ของพืชคลุมดิน และการดูแลรักษาคุณภาพดินตามลำดับ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำได้แก่ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าชายเลน แต่เมื่อมองภาพรวมของระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพบว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ($\bar{x} = 5.4463$) แสดงให้เห็นว่าความรู้ที่ได้รับจะเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวตำบลเกาะยอ นอกเหนือจากการได้รับความรู้จากสื่อโดยดูจากความรู้ที่มีมากที่สุดคือ ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง จากสภาพภูมิประเทศของเกาะยอ มีสภาพเป็นเกาะ ชีวิตประจำวันของชาวตำบลเกาะยอจึงเกี่ยวข้องกับทะเล และต้องพึ่งพาอาศัยทะเลมาตั้งแต่อดีต และประชาชนในตำบลเกาะยอมักจะประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพรองเกือบทุกครัวเรือน นอกจากนี้ยังแสดงถึงการถ่ายทอดความรู้ที่สืบทอดกันมาซึ่งสอดคล้องกับชวาล แพริตกุล (2530) ที่กล่าวไว้ว่า ความรู้เป็นบรรดาข้อเท็จจริงของเรื่องราวการกระทำใด ๆ ที่มนุษย์ได้สะสมและถ่ายทอดกันต่อ ๆ มาในอดีต นอกจากความรู้ที่มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาแล้ว ยังมีผลที่ได้รับจากการรณรงค์เผยแพร่จากภาครัฐ และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ สุมิตร คุณากร (2523) กล่าวไว้ว่า ความรู้เป็นความสามารถที่จะจดจำและระลึกได้ กับความรู้ที่ได้รับไปแล้ว อันได้แก่ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง ข้อมูลที่เป็นข้อมูลหลักโดยทั่ว ๆ ไป วิธีการและขบวนการต่าง ๆ โครงสร้างและสภาพของสิ่งต่าง ๆ

ในส่วนของความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องนี้มีค่อนข้างน้อยกว่าความรู้ในการอนุรักษ์ ด้านอื่น ๆ ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องต่อความรู้ในเรื่องนี้ได้เช่นกัน

3. จากการศึกษา เจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าชายเลน และทรัพยากรประมง พบว่า ชาวตำบลเกาะยอมีเจตคติที่ดีต่อ

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีเจตคติที่ดีที่สุดในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน รองลงมาได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน ตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาถึงความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพบว่า ชาวตำบลเกาะขอมมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่ำ แต่มีเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัย และข้อคิดเห็นของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น อภิชัย บรรรเจติพร (2530) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเจตคติ ถ้าองค์ประกอบด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็จะทำให้องค์ประกอบด้านอื่นเปลี่ยนไป จะเห็นได้ว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กันมากกับเจตคติ นอกจากนี้ เซียร์ (Sears, 1985 อ้างถึงใน โทศล มีคุณ, 2519) กล่าวว่า เจตคติเกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้เช่นเดียวกันกับที่บุคคลได้รับข้อมูลและข้อเท็จจริง เขาได้เรียนรู้ความรู้สึกรู้สึกหรือบุคคลเรียนรู้ได้จากความรู้และความรู้สึก ดังนั้นเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ได้เกิดจากการความรู้หรือการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอย่างอื่นที่ทำให้ประชาชนมีเจตคติที่ดีได้ เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัย และพบข้อสรุปในเรื่องนี้มาก่อน ในฐานะที่ผู้วิจัยได้เข้าคลุกคลีกับชาวตำบลเกาะขอมในช่วงของการเก็บข้อมูล และผู้วิจัยมีถิ่นที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกับตำบลเกาะขอม ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ให้ความรู้ของหน่วยงานรัฐบาล และเอกชน ตลอดจนภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ในช่วง 4-5 ปีซึ่งชาวตำบลเกาะขอมได้รับจากสื่อมวลชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญทำให้ชาวตำบลเกาะขอมมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่ได้รับความรู้ในระดับเจาะลึก นั่นคือ ชาวตำบลเกาะขอมพร้อมที่จะรองรับความรู้และให้ความร่วมมือ เข้ามามีส่วนร่วม และตระหนักในคุณค่าของความจำเป็นในเรื่องนี้มาก

4. จากการศึกษาการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางด้านครอบครัวและการงานอาชีพ

4.1 ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ข้อปฏิบัติในการปลูกพืชที่ใช้มากที่สุดคือ การปลูกพืชคลุมดิน การคลุมดินด้วยกิ่งไม้ใบไม้ ตามลำดับ ในส่วนลำดับของการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยคือ การปลูกพืชสลับกันเป็นแนว การไถกลบด้วยปุ๋ยพืชสด ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวตำบลเกาะขอมเนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นสวนผลไม้มากกว่าการปลูกพืชไร่ รวมทั้งสภาพพื้นที่ และการสืบทอดทางวัฒนธรรมการประกอบอาชีพของชาวตำบลเกาะขอม ส่วนในเรื่องการนำเอากระบวนการปลูกพืชมาช่วยสนับสนุน

ทำกระเบื้องมุงหลังคาแต่ก็มีส่วนน้อย และในส่วนของ การหุงหาอาหาร การได้มาทั้งหมดมาจากการเผาเองและการซื้อในหมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวและการเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการใช้เชื้อเพลิง เนื่องจากปัจจุบัน การจัดหาฟืนและถ่านในตำบลเกาะยอมีความจำกัดในด้านทรัพยากร ส่วนที่ยังคงใช้อยู่ก็อาศัยผลได้จากป่าชายเลน และส่วนของผลพลอยได้จากสวนผลไม้ป่าไม้ใกล้บ้านและบนภูเขา

ในส่วนของ การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน และการมีส่วนร่วมในการปลูกป่าชายเลน พบว่า ชาวตำบลเกาะยอมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนน้อย (24%) ที่ทำประโยชน์ก็ทำในแง่ การทำไม้ฟืน เผาถ่าน เป็นที่กำบังลม เลี้ยงสาหร่ายทะเล เลี้ยงปลากระพง และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจในส่วนของ การทำนาทุ่งมีเพียง 2 รายเท่านั้น ซึ่งก็เป็นนายทุนจากที่อื่น ส่วนในการร่วมกิจกรรมการปลูกป่าชายเลน พบว่ามีน้อย (22.9%) การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาจเทียบได้ว่า สัดส่วนของการทำลายและการพัฒนาของป่าชายเลนไม่แตกต่างกัน

4.4 ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่า (เฉพาะผู้ประกอบการอาชีพประมง) ปริมาณการใช้เครื่องมือในการจับสัตว์น้ำ มีการใช้กัด และ โพงหางในปริมาณที่มากที่สุด ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ การลดลงของปริมาณสัตว์น้ำ (เฉพาะพื้นที่) ในการใช้โพงหาง เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำ เนื่องจากโพงหางสามารถจับสัตว์น้ำได้ทุกขนาด การใช้โพงหางเป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำนี้เคยมีปัญหาในระดับจังหวัดมาแล้วในอดีต และยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องอยู่จนถึงปัจจุบัน จากการสอบถามชาวประมงที่ใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดนี้พบว่า เขาทราบถึงปัญหาชนิดนี้แต่ปัญหาทางเศรษฐกิจจึงยังคงปฏิบัติอยู่ ส่วนของสัตว์น้ำที่จับได้เมื่อ 5 ปีก่อน พบว่า ประเภทของสัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดคือ กุ้งขนาดใหญ่ และปลาขนาดใหญ่ แต่ในปัจจุบันปริมาณของสัตว์น้ำที่จับได้มากที่สุดคือ กุ้งขนาดเล็ก และกุ้งขนาดกลาง และไม่สามารถจับสัตว์น้ำขนาดใหญ่ทุกชนิดได้เลย จะเห็นได้ว่า ภาวะการดำรงอยู่ของสัตว์น้ำดังกล่าวมีปัญหาการขาดแคลน ในด้านการปฏิบัติต่อสัตว์น้ำขนาดเล็ก หรือไม่ได้ขนาดของการซื้อขายและการบริโภค พบว่า มีการปล่อยเพื่อให้โตเต็มที่ นำไปขายหรือเก็บไว้เป็นอาหาร และมีบางส่วนที่นำไปเป็นอาหารปลาและทำปุ๋ย

5. จากการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามตัวแปรคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพการรู้หนังสือ ไทย อาชีพ รายได้ และถิ่นที่อยู่อาศัย

จำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกัน ทั้งในเรื่องวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ นนทลี วิษพันธุ์ (2525) ซึ่งศึกษาเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศหญิง และเพศชาย มีเจตคติที่ดีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามอายุ วิธีการรับข่าวสาร พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ช่วงอายุ 15-25 ปี กับช่วงอายุ 46-55 ปี และช่วงอายุ 15-25 ปี กับช่วงอายุ 5.6 ปีขึ้นไป ในเรื่องของความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า ช่วงอายุ 15-25 ปี กับช่วงอายุ 5.6 ปีขึ้นไป แต่ในเรื่องของเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่แตกต่างกัน นั้นแสดงให้เห็นว่า วัยที่แตกต่างกันมีวิธีการรับข่าวสารแตกต่างกัน รวมทั้งความรู้แตกต่างกันอันเนื่องมาจากผลของด้านกายภาพและความสนใจในเนื้อหาสาระของข่าวสารที่แตกต่างกัน ซึ่ง ธนวัต บุญลือ (2528) ได้กล่าวไว้ว่า วัยที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการรับสื่อต่างกันด้วย เพราะอายุเป็นตัวกำหนดความแตกต่างเรื่องความคิด และพฤติกรรม นอกจากนี้อายุยังเป็นสิ่งกำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูงใจด้วย

จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า วิธีการรับข่าวสาร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ระหว่าง ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา กับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา กับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา กับระดับอนุปริญาหรือเทียบเท่า ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา กับระดับปริญญาตรี และระหว่างระดับประถมศึกษา กับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษา กับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับประถมศึกษา กับอนุปริญาตรีหรือเทียบเท่า และระดับประถมศึกษา กับระดับปริญญาตรี ในด้านความรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างระดับต่ำกว่าประถมศึกษา กับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษา กับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับประถมศึกษา กับอนุปริญาหรือเทียบเท่า และระดับประถมศึกษา กับระดับปริญญาตรี แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญอย่างเด่นชัด ต่อวิธีการรับข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังที่ธนวัต บุญลือ (2528) ได้กล่าวไว้ว่า

การศึกษา ปริมาณ และบทบาทของการศึกษามีผลต่อการตอบสนองต่อเนื้อหา ข่าวสารแตกต่างกัน คือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะถูกโน้มน้าวจิตใจได้ยากกว่า มีความมั่นคง ความเชื่อทัศนคติ และค่านิยมที่มีเหตุผลมากกว่าผู้ไม่มีการศึกษาหรือการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ตัวแปรด้านการศึกษาจะเป็นตัวแปรที่มีความต่อเนื่องต่อความรู้และเจตคติอีกด้วย สุรชาติ สุริยโชติ (2515) ได้เสนอแนะไว้ว่า การใช้สื่อเผยแพร่ความรู้ ถ้ามีการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพได้ผลดีแล้ว ประชาชนจะได้รับความรู้ เมื่อประชาชนได้รับความรู้แล้ว ย่อมจะเกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ และพฤติกรรมในที่สุด

จำแนกตามสภาพการรู้หนังสือไทย พบว่าไม่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรที่อ่านออกเขียนได้มีถึง 95% ประกอบกับการสามารถหลีกเลี่ยงวิธีการรับข่าวสารที่ต้องอาศัยการอ่านและเป็นการแสดงให้เห็นว่า ชาวตำบล เกษะยอส่วนใหญ่มีมาตรฐานการรู้หนังสืออยู่ในเกณฑ์ดี จึงไม่เป็นตัวแปรที่สำคัญสำหรับการเปิดรับข่าวสาร

จำแนกตามอาชีพ พบว่า วิธีการรับข่าวสารมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาชีพที่มีความแตกต่างกันคือ อาชีพรับราชการ กับอาชีพค้าขาย และอาชีพรับราชการกับอาชีพประมง เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านอาชีพค้าขายและประมงไม่เอื้ออำนวยต่อการเปิดรับข่าวสารในส่วนของความรู้และเจตคติ อาชีพไม่ได้เป็นตัวแปรสำคัญจึงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ การปฏิบัติโดยตรงจะทำให้กลุ่มอาชีพมีความรู้ที่เกี่ยวกับอาชีพมากกว่า กลุ่มอาชีพที่มีการปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยทางอ้อม เช่น อาชีพเกษตรกรรมจะมีความรู้เฉลี่ย เรื่องการอนุรักษ์ดิน และน้ำ อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าความรู้ด้านอื่น แต่อาชีพประมงมีความรู้ด้านประมงและป้าชายเลนน้อย เนื่องจากเป็นการปฏิบัติโดยทางอ้อม คือจะเป็นฝ่ายรับผลประโยชน์ หรือตกตวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ลักษณะการประกอบอาชีพและวิธีการได้มาซึ่งผลประโยชน์จากธรรมชาติแตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้ พบว่าวิธีการรับข่าวสารมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มรายได้ที่แตกต่างกันได้แก่รายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท กับรายได้ระหว่าง 6,001-10,000 บาท และรายได้ระหว่าง 2,001-4,000 บาท แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีรายได้สูงจะมีวิธีการเปิดรับข่าวสารได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดหาสื่อและเวลาสำหรับการเปิดรับสาร ในส่วนของความรู้และเจตคติ รายได้ไม่เป็นตัวแปรสำคัญจึงไม่แตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป ในส่วนของการศึกษา อาชีพ และรายได้ ผู้ที่มีอาชีพไม่ใช่แรงงาน ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าและมีรายได้สูงกว่า มีความแตกต่างกันในเรื่องการเปิดรับสารซึ่งแสดงให้เห็นอาชีพ การศึกษา และรายได้ เป็นปัจจัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของเลอร์เนอร์ (Lerner, 1968) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง และผู้ที่มีสภาพทางเศรษฐกิจสูงเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำและผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ นอกจากนี้ สิริชัย สิริภายะ (2525) ยังได้กล่าวไว้ว่า ความมากน้อยของการเปิดรับข่าวสารขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการศึกษา อาชีพ และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม นั่นคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูง ผู้ที่มีอาชีพอุตสาหกรรมและรับราชการ และผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงด้วย จะมีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับสูงด้วย

จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า วิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 3 ด้าน โดยวิธีการรับข่าวสารกลุ่มที่แตกต่างกันคือระหว่างถิ่นที่อยู่อาศัยตอนกลางเกาะกับถิ่นที่อยู่อาศัยริมทะเลสาบด้านหลังเกาะ (ทิศตะวันตก) ด้านความรู้ ระหว่างถิ่นที่อยู่อาศัยด้านริมทะเลสาบหน้าเกาะ (ทิศตะวันออก) กับถิ่นที่อยู่อาศัยริมทะเลสาบด้านข้างเกาะ (ทิศใต้) และถิ่นที่อยู่อาศัยริมทะเลสาบด้านหน้าเกาะ (ทิศตะวันออก) กับถิ่นที่อยู่อาศัยตอนกลางเกาะ ด้านเจตคติระหว่างถิ่นที่อยู่อาศัยริมทะเลสาบด้านหน้าเกาะ (ทิศตะวันออก) กับถิ่นที่อยู่อาศัยตอนกลางเกาะ แสดงให้เห็นว่าถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติ ซึ่งถิ่นที่อยู่อาศัยนี้จะเกี่ยวพัน สอดคล้องกับการประกอบอาชีพ นอกเหนือไปจากข้อจำกัดของวิธีการรับสื่อแต่ละประเภท นั่นคือ ชาวตำบลเกาะข่อยที่อาศัยอยู่ริมทะเลสาบด้านหน้าเกาะ (ทิศตะวันออก) ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ติดถนนใหญ่มีตลาดขายของพื้นเมือง ซึ่งจะมีนักทัศนาจรแวะจับจ่ายใช้สอยสินค้าบริเวณนี้จำนวนมาก บริเวณตอนกลางเกาะจะเป็นส่วนของชาวสวนผลไม้ ทัศนกรรมในครัวเรือนและมีบางส่วนที่มีอาชีพเสริมโดยการเลี้ยงปลากะพงในกระชัง นอกจากนี้ยังมีบุตรหลานของชาวบ้านแถบนี้ประกอบอาชีพรับราชการในส่วนของริมทะเลสาบด้านหลังเกาะ (ทิศตะวันตก) แถบนี้ก็จะประกอบอาชีพประมงกันเป็นส่วนมาก นั่นคือ นอกจากการออกเรือหาปลาแล้ว (เรือขนาดเล็ก) ยังมีการเลี้ยงปลากะพงในกระชังด้วย ในส่วนของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมทะเลสาบด้านข้างเกาะ (ทิศใต้) จะมีอาชีพผสมผสานกันระหว่างชาวสวนผลไม้ ประมง รับราชการ และทัศนกรรมในครัวเรือน จึงสรุปได้ว่า ถิ่นที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติ ดังที่ธนวดี บุญลือ (2528) ได้กล่าวไว้ว่า ถิ่นที่อยู่อาศัย ลักษณะ

ของชุมชน เป็นตัวกำหนดความเป็นไปได้ในการสื่อสารต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่ต้องเลือกใช้
สิ่งที่มีอยู่หรือหาได้ในหมู่บ้านหรือท้องถิ่นนิยม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นประโยชน์จากผลการวิจัย

1.1 การเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
หน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนควรเลือกนำเสนอเนื้อหาให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะมี
ทรัพยากรที่แตกต่างกันในแต่ละภาค แต่ละภูมิภาค เพราะจากการศึกษาในครั้งนี้นับว่า
ชาวบ้านมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอยู่ใน
เกณฑ์ต่ำ

1.2 ควรกำหนดยุทธวิธีในการพัฒนากระดับความรู้ ความเข้าใจของชาวบ้าน
ให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ให้ถึงระดับความเป็นเหตุเป็นผล สามารถตัดสินใจ
และมีส่วนในการเข้าร่วมกระบวนการในการพิทักษ์ และควบคุมการใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง
และเหมาะสม นั่นคือกำหนดกระบวนการให้ความรู้ที่เน้นอน ไม่ควรให้ความรู้แบบ โปรยหว่าน
ซึ่งได้ปฏิบัติอยู่ขณะนี้

1.3 ในกรณีที่เลือกใช้สื่อมวลชนเป็นตัวเผยแพร่ความรู้ ควรมีการกำหนดระยะ
เวลา ขั้นตอน ความต่อเนื่องในการดำเนินงานในระยะยาว เลือกสื่อให้เหมาะสมกับระดับการ
ศึกษา อาชีพ รายได้ และถิ่นที่อยู่อาศัย และมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ

1.4 ควรเพิ่มสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สื่อพื้นบ้าน ตามแต่ละวัฒนธรรม หรือประ
สมประสานกันเป็นโครงการสัญจร เช่น หนังตลุง มโนราห์ ลำตัด หมอลำ เป็นต้น เพื่อเป็น
ตัวนำเสนอ เป็นการให้ความรู้โดยการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรม

1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการศึกษแก่ประชาชนในท้องถิ่น เช่น ศูนย์การ
ศึกษานอกโรงเรียนภาคและจังหวัด ควรจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
เป็นโครงการในแผนการปฏิบัติงาน ใช้สื่อ โทรทัศน์ วิทยุ โดยจัดรายการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติ เผยแพร่ทางโทรทัศน์ และวิทยุในท้องถิ่นให้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่ และในการใช้สื่ออื่น ๆ
เช่น การใช้หอกระจายข่าว การอภิปรายหรือบรรยายในสถานที่ต่าง ๆ ควรพิจารณาถึงความ
เหมาะสมทั้งสภาพภูมิประเทศ และระดับการรู้หนังสือและความสนใจของประชาชนเป็นหลัก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้สื่อหลายประเภทเป็นตัวให้ความรู้ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเจาะจงสื่อแต่ละประเภทเพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มมากขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การวิจัยครั้งต่อไปควรรหาเนื้อหาอย่างอื่นที่กำลังได้รับความสนใจ เช่น ความรู้เรื่องโรคเอดส์ โดยใช้วิธีการเดียวกัน

2.3 ควรได้มีการวิจัยเปรียบเทียบวิธีการรับข่าวสาร ความรู้ และเจตคติของหมู่บ้านที่มีสภาพปัญหาใกล้เคียงกัน หรือแตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย